

Kültür ve İletişim Üçüncü Yılında...

Kültür ve İletişim'in beşinci sayısında farklı konular içeren beş yazıya yer verdik. "Kültür" ve "iletişim" konularının farklı disiplinlerin ilgi alanını oluşturması, iletişim çalışmalarının disiplinler arası niteliği ve bu disiplinler arasında bir köprü kurabilecek çalışma konularını kapsamaları dergimizde yer alan yazılarda kısmen de olsa yansımaları bulmakta. Bu konulara yönelik ilginin zaman içinde bir ivme kazanarak geliştirmesi bizi cesaretlendiren bir olgu. İçinde yaşadığımız kültürel ortamı tartışmaya açacak özgün görgül çalışmalara çok fazla yer veremiyoruz. Okurlarımızdan beklediğimiz Kültür ve İletişim'i bu tür çalışmaların bir araya geldiği bir iletişim kanalı olarak görmeleri.

Dergimizin temel amacı farklı araştırma bulgularına yer vermek. Türkiye'nin yanı sıra farklı kültürler üzerine gerçekleştirilen çalışmaların Kültür ve İletişim'de yer almasının, hem görüş açısı kazandırması hem de yöntem konusunda örnek oluşturması açısından önemli olduğuna inanıyoruz. Pek çok tarihi, siyasal ve kültürel benzerlikleri olan Asya ulusları arasında bir diyalog oluşturmayı, bölgeler arasında siyasal ilişkiler kurmayı, entelektüel üretimin dolaşımını ve eleştirel entelektüeller arasında etkileşimi sağlamayı amaçlayan bir hareketin yayını olan Inter-Asia Cultural Studies dergisi ile ilişki kurulmuş ve yazı değişimi yolu ile dergimizin içeriğinin çeşitlenmesi amaçlanmıştır.

Ayşe İnal
Editör

Dördüncü sayının sonuna dek dergimize emek verenlere ve bu sayıda görevi bize devreden Halil Nalçaoğlu, Sevilay Çelenk ve Melten Ağduk Gevrek'e çok teşekkürler. Bizden önce görev yapan arkadaşlar zor olanı başardılar. Hakem listelerinin oluşturulmasından, derginin basılmasına yönelik çabalara uzanan bu koşuşturmalı uğraşta ilk sayıların güçlüklerini üstlenip sorunları çözerek bize işleyen bir çark bıraktılar. Bu sayıda aramıza Mine Gencel Bek katıldı. Dergimize en büyük katkıyı yapanlarsa gönüllü çabaları ile bize destek olan hakemlerimiz. Onlar olmasa bu dergi de mümkün olmazdı.

Hakemlerimizin gönüllülüğe dayanan yardımları nasıl dergimizin arkasındaki gücü oluşturuyorsa Türkiye'nin akademik yaşamını da benzeri bir çaba ayakta tutuyor. Eğitim yaşamında heves, heyecan, sevgi ve bunlarla bütünleştirdikleri disiplinleri ile örnek iki insanı bu dergiyi hazırladığımız aylarda art arda yitirdik. Mahmut Tali Öngören hocamız tıbbın çaresiz kaldığı bir hastalık nedeni ile aramızdan ayrıldı. Ahmet Taner Kışlalı hocamız adlandırmakta zorluk çektiğimiz bir hoşgörüsüzlüğün hedefi olarak seçildi. Derginin girişinde hocalarımızı anmak üzere Oğuz Onaran ve Eser Köker'in yazılarına yer verdik.

Kültür ve İletişimin beşinci sayısında yer alan ilk makale Bekir Onur'a ait: "Müze ortamında çocukla iletişim". Onur, müze ortamını eğitim açısından değerlendirirken bu ortamın sunduğu olanakların altını çiziyor ve müzeleri yaşam boyu eğitimin gerçekleşeceği mekanlar olarak ele alıyor. Geleneksel, aktarmacı ve okul ortamı ile sınırlı eğitim anlayışının aşılmasında müze ortamının sunduğu, becerileri, kişisel deneyimi ve yaratıcılığı ortaya çıkartmayı amaçlayan eğitim olanaklarının önemini tartışmaya açıyor. Müzelerin tarihsel gelişimi ve çağdaş müzelerin işlevlerine değindikten sonra müzeleri bir iletişim ortamı olarak değerlendiriyor. Müzede öğrenme sadece aktarılanı alma, kabul etme biçiminde tek yönlü aktarımcı anlayışı aşan bir süreç. Öğrenci farklı yöntemler dolayımı ile etkin hale gelerek öğrenme sürecine katılıyor. Birinci el-

den deneyime dayanması, boş zamanları içine alarak eğlenme kavramını da içermesi açısından müze ortamında eğitim geleneksel "formal" eğitimden farklı. Onur'un burada kısaca özetlemeye çalıştığımız görüşleri bizleri sadece müze ve iletişim konularında düşündürmekle kalmıyor, konuyu ele alırken sunduğu yaklaşımla eğitime ilişkin sorunlar hakkında da bir tartışma başlatıyor. Ayrıca eğitimi "formal" eğitim kurumlarının işlevi olarak gören anlayışı aşarak müze ortamını çağdaş bir yaklaşımla ele alıyor. Bu çağdaş yaklaşım sadece müzelerle yönelik yeni bir bakış açısı olmanın ötesine geçerek eğitime yönelik eleştirel bir yaklaşımı müze olgusu ile bütünleştiriyor.

Kültür ve İletişim'in ikinci makalesi olan "Rose Tremain's *Restoration and Thatcherism*" Susanne Fendler ve Ruth Wittlinger'a ait bir çalışma. Fendler ve Wittlinger, Tremain'in *Restoration* adlı tarihi romanını Thatcher'in İngiltere'sini anlatan ve eleştiren bir metin olarak ele alıp okuyorlar. Edebiyat, toplum ve politika arasındaki ilişkileri sergilemeyi amaçlayan bu çalışmada yazarlar, inceledikleri romanda yinelenen temaların aynı zamanda Thatcherizm'in temel öğelerini oluşturduğunu vurgulayarak roman metninde İngiltere tarihinde iki önemli dönem arasında kurulan paralellikleri göstermeyi amaçlıyorlar. Yazarlara göre Tremain'in romanı; "ilk bakışta Charles II ve Thatcher'ı göklere çıkarıyor gibi görülebilir. ... Ancak anlatıcı kendi hayranlığından okuyucuyu kuşkulandırıyor."

Thatcher'in popülist söylemi ve muhafazakar düşünceyi yeniden formüle etmesi pek çok kitle iletişim çalışmasına konu olmuş. Thatcher'in hegemonyasının tesisinde kitle iletişim araçlarının rolü haber medyasının masaya yatırılıp sorgulandığı bir dizi araştırmada incelenmiş. Ancak bu çalışmalarda vurgulanan medyanın toplumsal rızanın oluşumunda oynadığı aktif rol. Fendler ve Wittlinger Tremain'in romanını "karşı" okumalara izin veren bir metin olarak ele alıp inceliyorlar.

Ruken Öztürk'ün "Feminist Film Politikası: Mürebbiye Örneği" başlıklı makalesi üçüncü sırada yer alıyor. Yazara göre film, kadın kahramanın (Mürebbiye-Rosina) geçirdiği değişim ve dönüşümün, diğer bir deyişle direnişinin öyküsüdür. Bu mücadelede karşı koyduğu ve direndiği erkeğin arzusunun nesnesi olmaktır. Sevgilisine tabi bir konumdan egemen bir konuma geçiş filmde -fotoğraf makinası- kameranın el değiştirmesi ile temsil edilir. Öztürk'e göre kamera "fallus"u temsil eder. Lacan'ın ayna evresi ve daha sonra gelen simgesele giriş evresini kuramsal temel alan bu çalışma Rosina'nın aşkta yaşadığı engellenmeyi özgürleşmesinin bir itici gücü olarak ele alırken, engellenmeyi güçlü bir egonun hatta ego ideallerinin kurulmasında önemli bir etken olarak gören Freudcu yaklaşıma doğru uzanıyor. Öztürk filme ilişkin okumasını açık uçlu bırakıyor. Sevgilisiyle son karşılaşmasında Rosina'nın "fotoğrafları çeken kişi" olarak temsil edilen egemen konumunu değerlendirirken şu soruyu bir izleyici ve araştırmacı olarak yanıtlamıyor; Rosina bu arzuyu aşmış ve enerjisi tamamen yer değiştirmiş midir, yoksa hala eskisi gibi aşık ancak kendisini ezen sevgiliye direnmekte midir? Öztürk'ün bu okuması bizi filmin anlatı yapısı hakkında düşünmeye zorlayan ilginç bir ipucu niteliğindedir.

Dergide yer alan dördüncü makale, Ayten Alkan'ın "'Özel alan-kamusal alan' ayrımının feminist eleştirisi çerçevesinde kentsel mekan" adlı makalesi. Alkan, bu çalışmada "özel alan" ve "kamusal alan" kavramsallaştırmasının cinsiyetçi işlevine değiniyor ve bunları soyut eğretilmeler olmaktan öte toplumsal yaşam içinde göndergeleri olan kavramlar olarak ele alıyor. Felsefe ve siyasal kuram içinde ortaya gelen bu kavramlar, dilin yapısında bir karşıtlığı kurarken toplumsal yaşam pratikleri içine de yerleşerek kadın ve erkeği konumlandırıyor ve kadını siyasetin dışında tutan bir kavramsallaştırma olarak karşımıza çıkıyor. Yazara göre cinsiyetçi kodlama kentsel mekanların yapılanmasında da yansımaları buluyor ve toplumsal cinsiyet rollerini yeniden kuran bir söyleme dönüşüyor. Geleneksel kent planlaması

yaklaşımları içinde "dışarıda bırakılan" kadınları "görünür kılmaya" yönelik çağdaş tartışmaların önemine değinerek yazısını sonlandıran Alkan, kamusal ve özel alan kavramlarına ilişkin feminist eleştiriler dolayımı ile okuyucuyu toplumsal iktidarın farklı kurulma biçimleri hakkında da düşündürüyor.

Kültür ve İletişim'in bu sayısında yer alan son makale gazetecilik etiğine ilişkin bir tartışma içeriyor. Harun Tepe, "Çiğnenen onurlar ya da gazetecilikteki etik sorunlar" adlı yazısında iki örnek olay özelinde gazetecilerin yaygın haber toplama pratiklerini sorguluyor. Yazara göre gazetecinin görevi olayları "doğru olarak aktarmaktır". Bu amaçla gazeteciler olaylara ilişkin doğru değerlendirmeleri yapabilecek bir bilgi düzeyine ve zihinsel donanıma sahip olmalıdır. Tepe'ye göre, gazetecilik etiği eğitimi, gazeteci adaylarına ileride karşılaştıkları sorunlu durumlara ilişkin pratik açıklamalar ve çözüm önerileri sunmak yerine, onlara, her olayın özgünlüğünü, teklifini ve farklılığını kavrayacakları bir bakış açısı vermelidir. Her durumda değerlendirmeyi yapacak olan gazetecinin kendisidir ve tüm meslek ilkeleri gibi basın etiğine ilişkin ilkeler de "tek başlarına kişinin doğru değerlendirme yapmasını sağlayamaz". Tepe, etik eğitimi alanların olayların özgünlüğünü kavramaları ve kendi etik yargılarını her durum için geliştirmeleri gerektiğini vurguluyor. Yazara göre olaylara ilişkin yanlış değerlendirmeler yanlış eylemlere yol açacaktır ve gazetecilik pratiklerinde karşılaştığımız pek çok etik sorun bu tür değerlendirme hatalarının sonucudur.